

ВСЕСВІТНІЙ ДІМ СПРАВЕДЛИВОСТІ

2 березня 2013 р.
[Переклад]

Бахаї Ірану

Ніжно любі друзі!

Уже три з половиною десятиліття переслідування, хвиля за хвилею, різні за інтенсивністю, навалюються на вашу багатостраждальну та відважну громаду; цей шквал, лише останній у низці переслідувань, що розпочалися понад сто шістьдесят років тому. Проте, усупереч сподіванням тих, чия мета — виснажити силу громади послідовників Бахаулли на Його батьківщині, підступні дії цих інтриганів зрештою послужили зміцненню її засад та згуртуванню рядів її членів. Дедалі більше ваших співвітчизників, які самі стали жертвами утисків, не лише чітко бачать шлейф несправедливостей, що чинилися проти Бахаї впродовж багатьох років, але й визнають у вашому безперервному безкорисливому служінні суспільству силу конструктивних змін. У міру того як співчуття до вас продовжує зростати, лунають голоси, які закликають усунути перешкоди, що заважають вам брати участь у житті суспільства в усіх його вимірах. Тож не дивно, що позиція Бахаї в усьому світі щодо політичної діяльності набула більшої значущості в очах ваших співгромадян.

Звісно, з історичної точки зору, становище, у якому перебуває громада Бахаї Ірану щодо цього питання, є специфічним. З одного боку, громаду безпідставно обвинувачують у політичній умотивованості, налаштованості проти панівного режиму, називають агентом іншої держави — будь-якої, яку обвинувач вважає найзручнішою для своєї мети, а з іншого — безкомпромісна відмова членів громади брати участь у партійно-політичній діяльності зображується як відсутність турботи про справи народу Ірану. Нині ж, коли справжні наміри ваших гнобителів були викриті, належить вам відгукнутися на чимдалі більшу зацікавленість ваших співвітчизників у тому, аби зрозуміти ставлення Бахаї до політики, щоб не дати непорозумінням послабляти узи дружби, які ви встановлюєте з такою великою кількістю душ. Тут ці душі заслуговують на більше, ніж декілька тверджень, хоча й важливих, що викликають образи любові та єдності. Щоб допомогти вам донести до них бачення меж, які формують ставлення Бахаї до цієї теми, ми надаємо вам такі коментарі.

Невід'ємним від ставлення Бахаї до політики є особливе розуміння історії, її курсу та напрямку. Людство — за твердим переконанням кожного послідовника Бахаулли — нині наближається до завершального етапу тисячолітнього процесу, що провів його [людство] від колективного дитинства до порога зрілості — етапу об'єднання всього роду людського. Подібно до того як окрема людина проходить через неспокійний, але перспективний період підліткового віку, упродовж якого розкриваються приховані таланти та здібності, людство загалом перебуває

в розпалі безпрецедентного перехідного періоду. За сильною турбулентністю та сум'яттям сучасного життя стоять спорадичні намагання людства досягти повноліття. Загальноприйняті практики та звичаї, заповітні установки та звички одне за одним застарівають у міру того, як починають заявляти про себе вимоги зрілості.

Бахаї заохочуються бачити в революційних змінах, що відбуваються в усіх сферах життя, взаємодію двох основоположних процесів. Один із них деструктивний за своєю природою, натомість інший — інтеграційний; обидва процеси, хоч і кожен по-своєму, служать для того, щоб прокласти людству шлях, який веде до його цілковитої зрілості. Дія першого помітна всюди: у перипетіях, які вразили перевірені часом інститути; у безсиллі лідерів усіх рівнів залагодити злами, що з'являються в структурі суспільства; у руйнуванні соціальних норм, які тривалий час стримували негідні пристрасті, а також у зневірі та байдужості, що їх демонструють не лише окремі люди, але й цілі суспільства, що втратили будь-яке життєво важливе відчуття мети. Незважаючи на руйнівні наслідки, сили дезінтеграції змітають бар'єри, що блокують прогрес людства, звільняючи місце для процесу інтеграції, який об'єднує різні групи та відкриває нові можливості для співпраці та співробітництва. Бахаї, звісно, докладають зусиль, аби підтримувати — особисто й колективно — сили, що пов'язані з процесом інтеграції, який, на їхню думку, продовжуватиме набирати сил, якими б сумним не були найближчі перспективи. Людські справи будуть цілком реорганізовані, і почнеться ера всесвітнього миру.

Таким є бачення історії, що покладене в основу кожного починання, у яке залучена громада Бахаї.

Як ви вже знаєте, вивчаючи писання Бахаї, принцип, який має пронизувати всі аспекти організованого життя на планеті, — це єдність людства, що є мірилом віку зрілості. Те, що людство — єдиний народ, — істина, яку спершу сприймали скептично, а нині претендує на широке визнання. Відмова від глибоко вкорієних упереджень і дедалі сильніше відчуття себе громадянами світу — серед ознак цієї більш глибокої поінформованості. Однак, яким би багатообіцяльним не було зростання колективної свідомості, його слід розглядати лише як перший крок процесу, що розгортатиметься впродовж десятиліть чи навіть тисячоліть. Що ж стосується принципу єдності людства, проголошеного Бахауллою, то він вимагає не лише співпраці між людьми та народами. Він вимагає цілковитого переосмислення відносин, що підтримують суспільство. Поглиблення екологічної кризи, спричинене системою, яка потурає розграбуванню природних ресурсів задля задоволення невситимої жаги більшого, свідчить про те, наскільки неадекватним є нинішнє сприйняття людством стосунків із природою; погіршення атмосфери в родині, що супроводжується посиленням систематичної експлуатації жінок і дітей у всьому світі, наочно демонструє, наскільки поширеними є хибні уявлення, які визначають стосунки всередині сімейного осередку; живучість деспотизму, з одного боку, і дедалі більша неповага до влади — з іншого викривають, наскільки незадовільними для людства, що рухається до зрілості, є нинішні взаємини між окремою людиною та інститутами суспільства; зосередження матеріальних статків у руках меншості населення планети вказує на те,

наскільки фундаментально непродуманими є відносини між багатьма сегментами того, що нині є всесвітньою спільнотою, яка формується. Тож принцип єдності людства означає органічну зміну в кожній структурі суспільства.

Слід чітко зазначити: бахаї не вважають, що описані вище зміни стануться лише завдяки їхнім власним зусиллям. Вони не намагаються також створити рух, метою якого буде нав'язати суспільству своє бачення майбутнього. Кожна нація та кожна група, навіть кожна людина, більшою чи меншою мірою сприятиме появі світової цивілізації, до якої людство нестримно рухається. Поступово єдність буде досягнута, як передвіщав Абул-Баха, у різних сферах соціального буття, наприклад «єдність у політичній сфері», «єдність думки у світових справах», «єдність рас» і «єдність народів». Коли все це здійсниться, поступово формуватимуться структури в політично об'єднаному світі, який поважає все розмаїття культур і забезпечує засоби вияву гідності та честі.

Отже, питання, що хвилює світову громаду Бахаї, полягає в тому, як найкраще вона, у міру зростання своїх ресурсів, може посприяти процесу з розбудови цивілізації. Громада бачить два виміри для спрямування зусиль. Перший пов'язаний з власним зростанням і розвитком, а другий — з участю в житті суспільства в цілому.

Щодо першого, то бахаї по всьому світу, у найневибагливіших умовах, прагнуть установити модель діяльності та відповідні адміністративні структури, які втілюють принцип єдності людства та переконання, що покладені в його основу; ось деякі з них, згадані тут для прикладу: те, що наділена розумом душа не має статі, раси, етнічної чи класової приналежності, — факт, що робить неприпустимими всі форми упереджень, не в останню чергу ті, які заважають жінкам реалізовувати свій потенціал і брати участь у різних сферах діяльності пліч-о-пліч із чоловіками; те, що першопричиною упередженості є невігластво, яке можна викоринити за допомогою освітніх процесів, які роблять знання доступними для всього роду людського, гарантуючи, що знання не стануть надбанням привілейованої меншості; те, що наука й релігія є двома взаємодоповнювальними системами знання та практики, за допомогою яких людина пізнає навколишній світ і завдяки яким розвивається цивілізація; те, що релігія без науки швидко перетворюється на забобони й фанатизм, у той час як наука без релігії стає зняряддям грубого матеріалізму; те, що справжнє процвітання — плід динамічної узгодженості між матеріальними й духовними потребами життя — дедалі більше віддалятиметься, поки споживацтво продовжуватиме діяти як опіум для людської душі; те, що справедливість, як властивість душі, дає людині можливість відрізнити правду від брехні та спрямовує дослідження реальності, а це є дуже важливим для усунення марновірних переконань і застарілих традицій, які перешкоджають єдності; те, що, застосована належним чином для вирішення соціальних питань, справедливість є єдиним найважливішим інструментом для встановлення єдності; те, що робота, виконана в дусі служіння ближнім, — форма молитви, спосіб поклоніння Богу. Утілення таких ідеалів у реальність, здійснення змін на рівні особистості та закладання підвалин відповідних соціальних структур, безперечно, нелегке завдання. Проте громада Бахаї віддана тривалому процесу накопичення научень щодо того, що передбачає це завдання, — справі,

до участі в якій запрошуюють дедалі більше людей з усіх верств суспільства та всіх груп.

Безумовно, є безліч питань, на які має відповісти процес научення, що нині протікає в усіх регіонах світу: як об'єднати людей різного походження в середовище, яке, будучи позбавлене постійної загрози конфлікту й вирізняючись своїм побожним характером, заохочує їх відкинути упереджений спосіб мислення, що спричиняє роз'єднання, плекає більш високий рівень єдності думок і дій та спонукає до щиросердної залученості; як вести справи громади, де немає панівного класу зі священницькими функціями, що може претендувати на винятковості чи привілеї; як дати можливість групам чоловіків і жінок вирватися з тенет пасивності та кайданів гноблення, аби долучатися до діяльності, що сприятиме їхньому духовному, соціальному та інтелектуальному розвитку; як допомогти молодим людям зорієнтуватися на вирішальному етапі їхнього життя й набуті здатності спрямовувати свою енергію на розвиток цивілізації; як створити в сім'ї динаміку, що веде до матеріального й духовного процвітання, не виховуючи в молодих поколіннях почуття відчуженості щодо ілюзорного «інакшого» і не формуючи підсвідомої звички експлуатувати тих, хто потрапив до цієї категорії; як зробити, щоб прийняття рішень ішла на користь різноманітності точок зору завдяки процесу наради, який, у разі його застосування як колективного дослідження реальності, сприяє зреченню особистих поглядів, надає належного значення дійсній емпіричній інформації, не надає простій думці статусу факту й не визначає істину як компроміс між протилежними групами інтересів. Щоб дослідити ці та багато інших питань, які неодмінно виникнуть, громада Бахаї обрала спосіб діяльності, якому притаманні дії, роздуми, наради й научення — научення, що передбачає не лише постійне звертання до писань Віри, але й науковий аналіз закономірностей, які розгортаються. Дійсно, як підтримувати такий режим научення в дії, як забезпечити участь дедалі більшої кількості людей у формуванні та застосуванні відповідних знань і як розробити структури для систематизації світового досвіду, що накопичується, і справедливого розподілу отриманих уроків — власне ці питання і є об'єктом регулярного дослідження.

Загальний напрям процесу научення, якому слідує громада Бахаї, спрямовується низкою глобальних планів, положення яких устанавлюються Всесвітнім Домом Справедливості. Розвиток здібностей є гаслом цих планів: вони спрямовані на те, щоб дати можливість поборникам колективних зусиль зміцнити духовні підвалини селищ і сусідств, задовольнити певні їхні соціальні й економічні потреби, і посприяти дискурсам, що панують у суспільстві, при цьому постійно зберігаючи необхідну злагодженість методів і підходів.

Осердям процесу научення є дослідження природи відносин, що пов'язують людину, громаду та інститути суспільства — акторів на історичній сцені, які в усі часи були міцно сплетені в боротьбі за владу. У цьому контексті припущення про те, що відносини між ними неминуче підпорядковуватимуться вимогам суперництва — поняття, яке ігнорує надзвичайний потенціал людського духу, — відкинуто на користь більш вірогідної передумови, відповідно до якої їхня гармонійна взаємодія може сприяти розвитку цивілізації, що личить зрілому людству. Джерелом наснаги для зусиль бахаї, спрямованих на дослідження

природи нових відносин між цими трьома дійовими особами, є бачення майбутнього суспільства, яке черпає натхнення в аналогії, наведеній Бахауллою в Скрижалі, написаній майже півтора століття тому, де світ порівнюється з людським тілом. Співпраця — принцип, який керує функціонуванням цієї системи. Подібно до того, як поява розумної душі в цьому царстві буття стає можливою завдяки складному поєднанню незліченної кількості клітин, організація яких у тканинах та органах уможливорює реалізацію особливих здібностей, так і цивілізацію можна розглядати як наслідок взаємодії між тісно пов'язаними різноманітними компонентами, що вийшли за межі вузької мети, забезпечити власне існування. І так само, як життєздатність кожної клітини й кожного органу залежить від здоров'я тіла в цілому, так і процвітання кожної людини, кожної сім'ї, кожного народу слід шукати в добробуті всього людства. Відповідно до такого бачення, інститути, усвідомлюючи необхідність скоординованих дій, націлених на плідні результати, мають на меті не контролювати, а виховувати та скеровувати людину, яка, у свою чергу, охоче приймає настанови, не в сліпому послуху, а з вірою, що ґрунтується на свідомих знаннях. Тим часом громада бере на себе виклик підтримувати середовище, у якому, завдяки єдності дій, примножуються здібності людей, що бажають відповідально виражати себе відповідно до спільного добробуту та планів інститутів.

Для того щоб сплетіння взаємовідносин, про яке йшлося вище, сформувалося та дало початок моделі життя, що вирізняється дотриманням принципу єдності людства, необхідно ретельно дослідити певні основоположні концепції. Найбільш помітною серед них є концепція влади. Очевидно, що концепцію влади як засобу панування, із супутніми поняттями конкуренції, розбрату, розмежування та вищості, слід залишити позаду. Це не означає заперечення функціонування влади; зрештою, навіть у тих випадках, коли інститути суспільства отримали свій мандат за згодою народу, влада задіяна до реалізації повноважень. Але політичні процеси, як і інші процеси життя, не повинні залишатися поза впливом сил людського духу, що їх Віра Бахаї — до речі, як і кожна велика релігійна традиція, що з'являлася впродовж століть, — сподівається вивільнити: сили єдності, любові, смиренного служіння, безкорисливих учинків. Із силою в цьому значенні асоціюються такі слова, як «вивільняти», «заохочувати», «спрямовувати», «скеровувати» й «уможливлювати». Влада — це не обмежена сутність, яку потрібно «захопити» та «ревно охороняти»; вона є безмежною здатністю до перетворення, яку містить у собі рід людський як єдине тіло.

Громада Бахаї з готовністю визнає, що має подолати значний шлях, перш ніж її чимдалі більший досвід надасть необхідних осяянь щодо функціонування бажаної низки взаємодій. Громада не претендує на досконалість. Обстоювати високі ідеали та стати їхнім утіленням — не те саме. Незліченні виклики чекають попереду, і ще багато чого належить навчитися. Випадковий спостерігач цілком може назвати «ідеалістичними» спроби громади подолати ці виклики. Проте, безумовно, не було б виправданим зображати бахаї незацікавленими в справах своїх країн, а надто — непатріотичними. Якими ідеалістичними не здавалися б комусь зусилля бахаї, не можна ігнорувати їхню глибоку турботу про добробут людства. Якщо ж жоден сучасний устрій у світі, здається, не здатен витягнути

людство з трясовини конфліктів і розбрату та забезпечити його щастя, то чому б тоді хоч якому уряду заперечувати проти зусиль однієї групи людей, які спрямовані на поглиблення їхнього розуміння природи тих істотно важливих взаємозв'язків, що притаманні спільному майбутньому, до якого невблаганно тягнеться людство? Яка в цьому шкода?

Тож у межах, окреслених вищенаведеними ідеями, можна розглянути другий вимір зусиль громади Бахаї, спрямованих на сприяння розвитку цивілізації: її залученість у життя суспільства в цілому. Вочевидь, те, що бахаї вважають одним аспектом свого внеску, не може суперечити іншому. Вони не можуть прагнути встановити моделі мислення та діяльності, які виявляють принцип єдності в їхній громаді, і водночас брати участь у діяльності в іншому середовищі, яка, тією чи іншою мірою, підсилює зовсім інший набір переконань про суспільне існування. Аби уникнути такої двоїстості, громада Бахаї з часом поступово, на засадах учення Віри, удосконалювала головні властивості своєї участі в житті суспільства. Насамперед бахаї — як окремі особи, так і громада — прагнуть утілювати на практиці заповідь Бахаулли: «Ті, хто наділений щирістю й вірністю, повинні спілкуватися з усіма народами та племенами землі радісно й променисто, оскільки підтримання стосунків з людьми сприяло та сприятиме єдності й злагоді, які, у свою чергу, є сприятливими для підтримання порядку у світі та відродження націй». Саме через «об'єднання та зустрічі», як далі пояснює Абдул-Баха, «ми знаходимо щастя й розвиток, особистий та колективний». «Те, що сприяє об'єднанню, взаємному тяжінню та єдності серед синів людських, — писав Він у зв'язку з цим, — є засобом для життя світу людства, а те, що спричиняє розбрат, антипатію та відчуженість, призводить до загибелі людства». Навіть щодо релігії Він дає зрозуміти, що вона «має бути причиною любові та братерства. Якщо ж релігія стає причиною суперечок і ворожнечі, то краще, щоб її не було». Тому бахаї завжди роблять усе можливе, аби прислухатися до поради Бахаулли: «Заплющіть очі на відчуження, а потім спрямуйте свій погляд на єдність». «Той, воістину, людина, — спонукає Він Своїх послідовників, — хто нині присвячує себе служінню всьому роду людському». «Будьте вкрай небайдужими до потреб епохи, у якій живете, — зауважує Він, — і зосередьте свої міркування на її запитах і вимогах». «Найбільша потреба людства — це співпраця та взаємодія, — наголошує Абдул-Баха. — Чим міцнішими будуть узи братерства та єднання між людьми, тим більшою буде сила конструктивності та звершень в усіх сферах людської діяльності». «Таким могутнім є світло єдності, — проголошує Бахаулла, — що воно може осяяти всю землю».

Саме з такими думками бахаї вступають у співпрацю, наскільки це вможливають їхні ресурси, з дедалі більшою кількістю рухів, організацій, груп та окремих осіб, устанавлюючи партнерські відносини, з метою трансформувати суспільство та просувати справу єдності, сприяти добробуту людей і робити внесок у світову солідарність. Дійсно, стандарт, устанавлений у вище наведених уривках, надихає громаду Бахаї брати активну участь у якомога більшій кількості сфер сучасного життя. Вибираючи сфери співпраці, бахаї повинні пам'ятати закладений у вченнях принцип про те, що засоби мають відповідати меті; благородні цілі не можуть бути досягнуті в негідний спосіб. Зокрема, неможливо

побудувати міцну єдність за допомогою зусиль, які вимагають суперечок або припускають, що в основі всіх людських взаємин перебуває притаманний їм конфлікт інтересів, хоч би наскільки непомітно він не проявлявся. Тож слід зазначити, що, незважаючи на обмеження, які накладає дотримання цього принципу, громада не відчуває браку можливостей для співпраці; так багато людей по всьому світу нині напружено працює над досягненням тієї чи іншої мети, близької також для бахаї. Щодо цього вони також пильнують, аби не переступати певних меж відносно своїх колег і товаришів. Бахаї не повинні розглядати будь-яку спільну справу як привід для нав'язування релігійних переконань. Слід цілковито уникати самовдоволення та інших невдалих проявів релігійної ревності. Натомість бахаї охоче пропонують тим, з ким вони співпрацюють, уроки, набуті з власного досвіду, так само, як і з радістю використовують у своїх зусиллях з розбудови громади осяяння, отримані завдяки такій взаємодії.

Це підводить нас, нарешті, до конкретного питання про політичну діяльність. Переконання громади Бахаї в тому, що людство, пройшовши попередні етапи суспільної еволюції, стоїть на порозі своєї колективної зрілості; її віра в те, що принцип єдності людства, який є мірилом епохи зрілості, передбачає зміни в кожній структурі суспільства; її відданість процесу навчання, завдяки якому, натхненному цим принципом, досліджується робота нових систем відносин між людиною, громадою та суспільними інститутами — трьома головними дійовими особами розвитку цивілізації; її впевненість у тому, що в основі бажаної системи взаємовідносин перебуває оновлена концепція влади, позбавлена поняття домінування, яке супроводжується ідеями конкуренції, розбіжностей, розбрату та вищості; її відданість баченню світу, який, отримуючи користь від багатого культурного розмаїття людства, не визнає жодних ліній розмежування — усе це є важливими елементами моделі, що формують підхід бахаї до політики, який коротко викладено далі.

Бахаї не шукають політичної влади. Вони не погоджуватимуться на політичні посади в урядах своїх країн, незалежно від чинної конкретної системи, хоча вони й обійматимуть посади, які, на їхню думку, є суто адміністративними за своєю природою. Вони не приєднуюватимуться до політичних партій, не втягуватимуться в партійні питання й не братимуть участі в програмах, пов'язаних із планами, мета яких — спричинити розбрат, будь-якої групи чи фракції. Водночас бахаї з повагою ставляться до тих, хто через щире бажання служити своїм країнам вирішив реалізувати політичні прагнення чи займатися політичною діяльністю. Підхід, прийнятий громадою Бахаї щодо невтручання в такий вид діяльності, не є заявою, що виражає якимось фундаментальне заперечення політики в її істинному значенні; дійсно, людство організовує себе через свою політичну діяльність. Бахаї голосують на цивільних виборах за умови, що їм для цього не потрібно ототожнювати себе з певною партією. У зв'язку з цим вони розглядають уряд як систему підтримання добробуту та впорядкованого розвитку суспільства, і всі вони, як один, зобов'язуються дотримуватися законів країни, у якій мешкають, не дозволяючи порушувати свої внутрішні релігійні переконання. Бахаї не будуть учасниками жодних підбурювань до повалення уряду. Як і не втручатимуться в політичні відносини між урядами різних країн. Це не означає,

що вони наївно ставляться до політичних процесів у сучасному світі й не бачать різниці між справедливим правлінням і тиранією. Правителі землі мають виконувати свої священні обов'язки перед своїм народом, який слід розглядати як найцінніший скарб будь-якої держави. Де б вони не мешкали, бахаї намагаються дотримуватися стандартів справедливості, усуваючи несправедливість, спрямовану проти них самих або проти інших, але виключно доступними їм законними засобами, уникаючи будь-яких форм насильницького протесту. Навіть більше, жодним чином любов до людства, яку вони зберігають у своїх серцях, не суперечить їхньому почуттю обов'язку витратити свою енергію на служіння своїм країнам.

Підхід, або, якщо хочете, стратегія, з цією простою низкою критеріїв, викладених у попередньому абзаці, дає змогу громаді, у світі, де народи та племена нацьковують одне проти іншого, а люди розділені та роз'єднані соціальними структурами, зберігати свою згуртованість і цілісність як світового організму й забезпечувати, щоб діяльність бахаї в одній країні не наражала на небезпеку існування бахаї в інших куточках світу. Отже, захищена від конкурентних інтересів народів і політичних партій, громада Бахаї може розвивати свою здатність робити внесок у процеси, що сприяють миру та єдності.

Любі друзі! Ми усвідомлюємо, що крокування цим шляхом — те, що ви робите так уміло впродовж десятиліть, — не позбавлене викликів. Воно вимагає цілісності, якої не можна похитнути, дотримання непорушних моральних принципів, яких не можна підірвати, ясності думки, якої не можна затьмарити, любові до своєї країни, якою не можна маніпулювати. Сьогодні, коли ваші співгромадяни розуміють ваше становище й для вас, безсумнівно, відкриватимуться можливості дедалі більше брати участь у житті суспільства, ми молимося, аби ви отримали допомогу з Небес у поясненні вашим друзям і співвітчизникам моделі, викладеної на цих сторінках, щоб у співпраці з ними ви віднайшли чимдалі більшу кількість можливостей працювати на благо вашого народу, жодним чином не ставлячи під загрозу вашу ідентичність як послідовників Того, Хто понад сто років тому закликав людство до нового Світового Устрою.

[Підписано: Всесвітній Дім Справедливості]